शत० ब्रा० १४,९,३,९ । "याखल्वेका सभा जगदात्मिका सा त्वदात्मिकैवेति त्वमेकसभमसीति" भा० ।

एकसर्ग पु० एक एकविषयः सर्गः चित्तवृत्तिः यत्र । १एकाग्रे एकताने एकमात्रासक्तचित्ते अमरः । कर्म्म० । २एकसृष्टौ पु०

एकसूत्र पु० एकं सूत्रं वादनसाधनं यत्र । डमरुरूपे वाद्ये शब्दरत्ना० । तस्य एकसूत्रवेष्टनेन वादनात् तथात्वम् ।

एकस्थ त्रि० एकस्मिन् तिष्ठति स्था-क ७त० । एकत्रस्थिते "एकस्थसौन्दर्य्यदिदृक्षयेव" कुमा० । "तान्येकस्थानि सर्वाणि ततस्त्वं प्रतिपत्स्यसे" भा० व० ३७ अ० । 'हन्तैकस्थं क्वचिदपि न ते चण्डि ! सादृश्यमस्ति" मेघ० । स्था-क्त ७त० । एकस्थितादयोऽप्यत्र त्रि० ।

एकहंस म० एकः श्रेष्ठो हंसोऽत्र । सरोभेदरूपे तीर्थभेदे "एकहंसे नरः स्नात्वा गोसहस्रफलं लभेत् । कृतशौचं समासाद्य तीर्थसेवी नराधिप ! । पुण्डरीकमवाप्नोति कृतशौचो भवेच्च सः" भा० व० ८३ अ० । "हन्ति गच्छति जाग्रदाद्यवस्था इहलोकपरलोकौ वा हंसः कर्म० । २जीवे । "शुक्रमादाय पुनरैति स्थानं हिरण्मयः पौरुष एकहंसः" "स ईयते अमृतो यत्र कामं हिरण्मयः पौरुष एक हंसः" शत० ब्रा० १४,७,१, १२,१३ । "शुक्रं शुद्धं ज्योतिष्मदिन्द्रियादिमात्रारूपं गृहीत्वा पुनः स्वप्नहेतुकर्मोपरमानन्तरं जाग्रद्भोगहेतुकर्मणा जागरितं स्थानमागच्छति हिरण्मयश्चैतन्यज्योतिःस्वभावः पौरुषः पुरुषएव स्वार्थे अण् एकहंसः एकश्चासौ हंसश्चेत्येकहंसः एक एव जाग्रत्स्वप्नाविहलोकपरलोकौ च हन्ति गच्छति हिनस्तीति वा एकहंसः" भा० जीवस्योपाधिकृतजाग्रदाद्यवस्थाभिर्न किञ्चिद्विकृतत्वमिति द्योतनार्थमेकत्वविशेषणम् ।

एकहायनी स्त्री एकोहायनो वयोमानं यस्याः ङीप् । एकवर्षवयस्कायां स्त्रीगव्यादौ । एकहायन एकवर्षवयस्के पशुमात्रे त्रि० । "अजमेषावनड्वाहं स्वरं ञ्चैवैकहायनम्" मनुः । ३एकार्षोत्पन्ने धान्यादौ त्रि० तत्र वयोवाचित्वाभावेन स्त्रियां न ङीबिति भेदः एकहायना इत्येव

एका स्त्री सर्वत्र अभिन्नत्वेन स्थितायां १दुर्गायाम् "एका सा तु पृथक्त्वेन विना सर्वत्र विश्रुता । यथा तु व्यज्यते वर्णैर्विचित्रैःस्फटिकोमणिः । तथा गुणवशाद्देवी नानाभावेषु वर्ण्यते" देवीपु० ४५ अ० । २द्वितीयरहितस्त्रियाम् । "एकैवाहं जगत्यत्र का द्वितीया ममापराः" देवीमा० । ३एकत्वान्वितस्त्रियाञ्च "अजामेकां लोहितशुक्लकृष्णां बह्वीः प्रजाः सृजमानां सरूपाः" इति श्रुतिः "एका सुमित्रा सह लक्ष्मणेनेति" भट्टिः । पुत्रयोरेकत्रोत्पत्तिकथनार्थमेकेति विशेषणम् । अन्ये तु ए विष्णौ कायति अभिरमते कै-क अलुक् स० । विष्णुरतेत्यर्थमाहुस्तेन ४तदर्थे त्रि० ।

एकाकिन् त्रि० एक+असहाये पक्षे आकिनि । सजातीयसहचररहिते "एकाकी हयमारुह्य जगाम गहनं वनम्" देवीमा० । अत्र हयस्य विजातीयत्वात् तत्सहायत्वेऽपि न क्षतिः । असहायत्वञ्च एकजातीयक्रियाकरणे अन्यसहायरहितत्वम् तेन हयस्य स्वगतिक्रियां प्रति सहचरत्वाभावात् नानुपपत्तिः । तत्रान्यत्वं प्रकृत्यर्थसंख्यान्वितपदार्थभिन्नत्वम् तेन "एकाकिनोऽपि परितः पौरुषेयकृता इव" माघे प्रत्येकमेकत्वसंख्यान्वितानां रामकृष्णोद्धवानामन्यासहायकत्वात् एकाकिन इति प्रयोगः । "एकाकी चिन्तयेन्नित्यं विविक्ते हितमात्मनः । एकाकी चिन्तयानोहि परं श्रेयोऽधिगच्छति" मनुः । "एकाकिना चात्ययिके" मनुः । स्त्रियां ङीप् । "एकाकिन्यपि यामि सत्वरमतः स्रोतस्तमालाकुलम्" सा० द० ।

एकाक्ष पु० एकमक्षि यस्य षच् समा० । १काके । २काणे त्रि० । स्त्रियां ङीष् । काकस्य यथा तथात्वं तथोक्तं रामा० अ० का० १०५ अ० यथा

"एवमुक्तस्तु रामेण संप्रधार्य्य स वायसः । अध्यगच्छद्द्वयोरक्ष्णोस्त्यागमेकस्य पण्डितः । सोऽब्रवीद्राघवं काको नेत्रमेकं त्यजाम्यहम् । एकनेत्रोऽपि जीवेयं त्वत्प्रसादान्नराधिप ! रामानुज्ञातमेकं तत् (इषीकास्त्रम्) काकनेत्रमशातयत्" । तज्जातीयत्वादन्येषामपि तथात्वम् । एकनेत्रादयोऽप्युभयत्र । स्त्रियामुभयार्थे टाप ।

एकाक्षर न० एकमद्वितीयमक्षरम् । १एकमात्रवर्णे "एकाक्षरद्व्यक्षराण्येव प्रथमं वदन् कुमारो वदति" शत० ब्रा० ११,११६,४ । २एकस्वरवर्णे ""एकाक्षरात् कृतोजातेः सप्तम्याञ्च न तौ स्मृतौ" व्या० का० ओमित्येकाक्षरमुद्गीथमुपासीत" छा० उ० । "एकाक्षरं परं ब्रह्म इति" मनुः । "एकाक्षरम् ओङ्कारः" कुल्लू० । ओङ्कारस्य द्विवर्णत्वेऽपि एकस्वरवर्णवत्त्वात् एकाक्षरत्वम् । अष्टाक्षराऽनुष्टुबादौ स्वरवर्णेनैवाक्षरत्वव्यवहारात् स्वरवर्णमनुच्चार्य्य केवलव्यञ्जनवर्णस्य प्राक् अनुच्चार्य्यत्वात् तस्य सर्वत्र उच्चारणे क्षरणाभावात् अक्षरत्वम् । एकमक्षरं यत्र । ३एकाक्षरयुक्ते त्रि० स्त्रियां गौरा० ङीष् । "शिरो मे कालिका पातु क्रीङ्कारैकाक्षरी परा" श्यामाकवचम् ।